स्थानीय राजपत्र

तिनाउ गाउँपालिका, पाल्पाद्वारा प्रकाशित

खण्ड २) तिनाउ गाउँपालिका, मितिः २०७६/१०/२१

भाग–२

तिनाउ गाउँपालिका, पाल्पा

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (१) बमोजिम तिनाउ गाउँसभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्वत् २०७६ सालको ऐन

ऐनको नाम : तिनाउ गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७६

गाउँ सभाबाट पारित मितिः २०७६/१०/१२

प्रस्तावना :

राष्ट्रिय विकासका लागि आवश्यक दक्ष, योग्य, सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्न तथा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था अनुकूल सर्वसाधण जनताको सदाचार, शिष्टाचार र नैतिकता कायम राख्न तिनाउ गाउँपालिकामा स्थापना भई सञ्चालन भैरहेका तथा स्थापना हुने विद्यालयहरूको व्यवस्थापनमा सुधार गर्दै आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ (२) ज बमोजिमका अधिकारहरु कार्यान्वयन गर्न छनीयवाञ्य भएकोले, "नेपालको संविधानको धारा २२६, अनुसूची ८ तथा "स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २०, २१ र १०२" ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तिनाउ गाउँपालिकाको छैठौं गाउँसभाले शिक्षा ऐन, २०७६ जारी गरिएको छ ।

१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

(क) यस ऐनको नाम "तिनाउ गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(ख) यो ऐन तिनाउ गाउँपालिका क्षेत्रभर लागू हुनेछ ।

(ग) यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएपछि तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषाः विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमाः

(क) **"ऐन"** भन्नाले "तिनाउ गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन २०७६ लाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) **"गाउँपालिका"** भन्नाले तिनाउ गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) **"कार्यपालिका"** भन्नाले गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) **"आधारभूत शिक्षा"** भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ङ) **"प्रारम्भिक बालशिक्षा"** भन्नाले तीन वर्ष उमेर पुरा भएका बालबालिकालाई दिइने एक वर्षको प्रारम्भिक बाल शिक्षा सम्झन पर्छ ।

(च) **“प्राथमिक शिक्षा”** भन्नाले कक्षा बाल विकासदेखी कक्षा पाँचसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(छ) **“निम्न माध्यमिक शिक्षा”** भन्नाले कक्षा छ देखि कक्षा आठ सम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ज) **“माध्यमिक शिक्षा”** भन्नाले कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(झ) **“परीक्षा समिति”** भन्नाले दफा ४ बमोजिम गठन हुनो परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(ञ) **“गाउँ सभा”** भन्नाले तिनाउ गाउँपालिकाको गाउँ सभालाई सम्झनुपर्छ ।

(ट) **“विशेष शिक्षा”** भन्नाले दृष्टिविहिन, बहिरा, बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्तश्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ठ) **“समावेशी शिक्षा”** भन्नाले देहायको शिक्षा सम्झनु पर्छः-

(१) दृष्टिविहिन, न्यून दृष्टियुक्त बहिरा, सुस्त श्रवण, बौद्धिक, शारीरिक वा अन्य विशेष क्षमता भएका वालवालीकालाई नियमित शैक्षिक पद्धतिको अधिनमा रही दिइने शिक्षा ।

(२) सामाजिक, आर्थिक वा भौगोलिक कारणले पछाडि पारिएका व्यक्तिलाई विभेद रहित वातावरणमा दिइने शिक्षा ।

(ड) **“विद्यालय शिक्षा”** भन्नाले आधारभूत र माध्यमिक दुवैशिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ढ) **“प्राविधिक तथा ब्यावसायिक शिक्षा”** भन्नाले प्राविधिक सीपज्ञान तथा विषयवस्तुको सिकाई गरी प्रविधि र व्यवसायको प्रदान शिक्षा गर्न कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्र सम्म अध्यापन गराइने शिक्षालाई सम्झनु पर्छ ।

(ण) **“सामुदायिक विद्यालय”** भन्नाले समुदायको पहलमा स्थापना गरिएको नाफा नकमाउने प्रकृतिको नेपाल सरकार र तिनाउ

गाउँपालिकाबाट नियमित रूपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(त) **“संस्थागत विद्यालय”** भन्नाले निजी पहल र लगानीमा स्थापना गरिएका नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(थ) **“शिक्षक”** भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनु पर्छ र सो शब्द प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउँछ ।

(द) **“कर्मचारी”** भन्नाले सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

(ध) **“तोकिएको”** वा **“तोकिए बमोजिम”** भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा, कार्यविधि, निर्देशिकामा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(न) **“अनुमति”** भन्नाले नेपाल सरकार वा गाउँपालिकाले स्थायी स्वीकृति प्रदान गरी नसकेको कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

(प) **“स्वीकृति”** भन्नाले तोकिए बमोजिमको शर्त पूरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकार, गाउँपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

(फ) **“आवासीय विद्यालय”** भन्नाले नेपाल सरकार वा गाउँपालिकाबाट आवासीय विद्यालयको रूपमा स्वीकृति प्रदान गरिएको विद्यालयलाई जनाउँछ ।

(ब) **“शैक्षिक गुठी”** भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।

(भ) **“सहकारी विद्यालय”** भन्नाले कुनै सहकारी संस्थाले नाफा नलि उद्देश्यले स्थापना गरेको सहकारीका सदस्यहरुद्वारा सञ्चालित विद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(म) **"स्थायी आवासीय अनुमति"** भन्नाले विदेशी मुलुकले कुनै शर्त तोकी वा सो मुलुकमा स्थायीरूपमा बसोबास गर्न पाउने गरी नेपाली नागरिकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा (डि.भी.), परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा (पी.आर.) वा कार्ड ग्रीन सम्झनु पर्छ र सो शब्दले नेपाली नागरिकलाई विदेशमा स्थायी रूपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासीय अनुमति समेतलाई जनाउँछ ।

(य) **"तालिम केन्द्र"** भन्नाले यस ऐन बमोजिम अनुमति प्राप्त गरी विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्ने संस्थालाई जनाउँछ ।

(र) **"पुस्तकालय"** भन्नाले नेपाल सरकार/गाउँपालिकाबाट अनुमति लिई संचालन भएको विभिन्न पुस्तकहरू संग्रह गरी अध्ययन गर्न उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको संस्था जनाउँछ ।

(ल) **"शैक्षिक परामर्श केन्द्र"** भन्नाले शैक्षिक परामर्श प्रदान गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकारबाट वा यस गाउँपालिकाबाट अनुमति वा स्वीकृत प्राप्त संस्थालाई जनाउँछ ।

(व) **"संघीय शिक्षा ऐन"** भन्नाले संघीय संसदले बनाएको शिक्षा ऐन संझनु पर्दछ ।

(स) **"प्रादेशिक शिक्षा ऐन"** भन्नाले प्रादेशिक संसदले बनाएको शिक्षा ऐन संम्झनु पर्दछ ।

(ष) **"प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत"** भन्नाले गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(श) **"शाखा अधिकृत"** भन्नाले गाउँको शिक्षा शाखा प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ह) **"शिक्षा समिति"** भन्नाले गाउँ शिक्षा समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(क्ष) **"शिक्षा शाखा"** भन्नाले गाउँको शिक्षा विभाग संझनु पर्दछ ।

(त्र) **"अभिभावक"** भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत् विद्यार्थीको बाबु, आमा, बाजे, बजै वा त्यस्ता अभिभावक नभएमा विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई संरक्षण गर्ने व्यक्तिहरू मध्येवाट विद्यालयको अभिलेखमा अभिभावक भनी जनिएको व्यक्तिलाई जनाउँछ ।

(ज्ञ) **"नियुक्ति गर्ने अधिकारी"** भन्नाले शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्ति गर्न तोकिएको अधिकारी सम्झनुपर्दछ ।

(कक)**"अध्यक्ष"** भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ ।

३. विद्यालय खोल्न तथा कक्षा थप गर्न अनुमति लिनुपर्नेः-

(१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै समुदायले सामुदायिक/धार्मिक विद्यालयतथा संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई वडा शिक्षा समितिको सिफारिसत सहि गाउँपालिका प्रमुख समक्ष अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा सो निवेदन उपरको तोकिएको अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र जाँचबुझ गर्दा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन मनासिब देखिएमा तोकिएको शर्त बन्देज पालना गर्ने गरी गाउँ शिक्षा समितिको निर्णयमा तोकिएको अधिकारीले अनुमति दिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुमति लिई खोलिएको विद्यालयले तोकिएको शर्त बन्देज पालन गरेको देखिएमा गाउँ शिक्षा समितिको सिफारिसमा तोकिएको अधिकारीले स्वीकृति प्रदान गर्नेछ ।

(४) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत कम्पनीको रूपमा सञ्चालन चाहेमा र विद्यालयहरूले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न गाउँपालिका प्रमुख समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम निवेदन परेमा तोकिएको अधिकारीले सो निवेदनउपर आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र जाँचबुझ गर्दा निवेदन दिने विद्यालयको माग मनासिब देखिएमा मागब मोजिम विद्यालय सञ्चालनगर्न गाउँ शिक्षा समितिको निर्णयमा अनुमति तथास्वीकृति दिनेछ ।

(६) उपदफा (२), (३) वा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको पनि भए ता देहायका विद्यालयलाई शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गर्न गरी पाउन अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैनः-

(क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएका विद्यालय,

(ख) सरकारी वा सार्वजनिक जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएका विद्यालय,

(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दानदातव्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्ता जग्गामा भवन बनाइ सञ्चालन भएको विद्यालय ।

(७) यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा तापनि लेखिएको भए शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्दा देहायबमोजिम गर्नेछ गर्नुपर्नेछ :

(क) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्ने गुठी सञ्चालक (ट्रष्टी) सङ्गठित संस्थाको रूपमा हुनुपर्ने,

(ख) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्दा ट्रष्टीमा सार्वजनिक गुठी भए कम्तीमा पाँचजना र निजीगुठी भए कम्तीमा तीन जना सदस्य हुनुपर्ने,

(ग) शैक्षिक गुठीको आय-व्ययको लेखा तोकिए बमोजिमको ढाँचा र प्रचलित लेखाका सिद्धान्तका आधारमा अभिलेख खडा गरी मान्यता प्राप्त लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने,

(घ) शैक्षिक निजी गुठीको तत्काल कायम रहेका ट्रष्टीले आफ्ना जीवनकाल मै वा शेषपछि गुठीयारको रूपमा काम गर्ने आफ्नो उत्तराधिकारी तोक्न सक्ने छ । तर सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको हकमा त्यस्तो उत्तराधिकारी तोक्दा गाउँपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(८) कुनै सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले नलिने मुनाफा उद्देश्य राखी विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा तोकिएको अधिकारीबाट स्वीकृति लिई सार्वजनिक शैक्षिक गुठीअन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिम सञ्चालित विद्यालयले पालन गर्नु शर्तपर्ने तथा अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछन् ।

(१०) माथिका उपदफाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए विदेशी तापनि कुनै शिक्षण संस्थासँग सम्बन्धन गर्ने गरी कसैलाई पनि विद्यालय खोल्न अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैन । तर नेपाल सरकारसँग सम्झौता भएमा त्यस्ता विद्यालयहरूलाई पनि गाउँपालिकाले अनुमतिका लगि मनासिव देखेमा अनुमति दिन सक्नेछ । यसरी सञ्चालित विद्यालयहरूलाई नेपाल सरकारले जुनसुकै बेला बन्द गर्न सक्नेछ । यस प्रकारको विद्यालयलाई पनि यस दफाको १ र २ अनिवार्य हुनेछ ।

(११) प्राविधिक शिक्षा संचालन गर्ने विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृती सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(१२) सहकारी विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृती संवन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(१३) यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै समुदायले सामुदायिक/धार्मिक वा नेपाली नागरिकले संस्थागत विद्यालयको कक्षा थप गर्न चाहेमा सम्बन्धित वडा शिक्षा समितिको सिफारिस सहित तोकिएका विवरण खुलाई गाउँपालिका प्रमुख समक्ष अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(१४) उपदफा (१३) बमोजिम निवेदन परेमा सो निवेदन तोकिएको अधिकारीले जाँचबुझ गर्नेछ र जाँचबुझ गर्दा विद्यालयको कक्षा थप गर्न मनासीब देखिएमा तोकिएको शर्त बन्देज पालना गर्ने गरी शिक्षा समितिको निर्णय बमोजिम तोकिएको अधिकारीले अनुमति दिनेछ ।

(१५) विद्यालय सञ्चालन तोकिएबमोजम हुनेछ ।

४. **परीक्षा सञ्चालन र समन्वय :-** गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका विद्यालयहरूको परीक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न तोकिए बमोजिमको परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनसमितिरहने छ । परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५. माध्यमिक शिक्षाको प्रकारः- माध्यमिक शिक्षा देहायका प्रकारका हुनेछन्ः-

(क) साधारण माध्यमिक शिक्षा,
(ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा,
(ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

६. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा निरन्तर शिक्षा, दुर शिक्षा तथा खुल्ला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धि व्यवस्थाः गाउँपालिकाले आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

७. शिक्षाको माध्यमः-

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजीवा दुबैभाषा हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनिदेहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुन सक्नेछ :-

(क) प्राथमिक शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिनेछ,

(ख) गैर नेपाली नागरिकले नेपालको विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा तोकिएका अन्य कुनै भाषाको विषयन अध्यय गर्नसक्नेछ, ।

(ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुन सक्नेछ,

८. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक : विद्यालयले नेपाल सरकार र तिनाउ गा.पा.ले तोकेको न्यूनतम मापदण्डअनुरूप सिकाइ उपलब्धी हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनु पर्नेछ ।

९. गाउँ शिक्षा समिति :

(१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विद्यालयको रेखदेख, समन्वय व्यवस्थापन गर्ने कामको लागि देहाय बमोजिमको गाउँ शिक्षा समिति रहनेछ :-

क) गाउँपालिकाको अध्यक्ष - अध्यक्ष

ख) गाउँपालिको सामाजिक बिकास समितिको संयोजक - सदस्य

ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृ - सदस्य

घ) गाउँपालिकाले तोकेको गाउँ सभाका सदस्यहरु मध्यबाट कम्तिमा एक जना महिला सहित २ जना - सदस्य

ङ) विद्यालयका विद्यालय व्यावस्थापन समितिका अध्यक्षहरु मध्येबाट सामुदायिक र संस्थागत विद्यालय वा बुद्धिजिबिबाट एक एक जना पर्ने गरि गाउँ शिक्षा समितिले मनोनित गरेको दुई जना - सदस्य

च) समाज सेवी वा शिक्षा प्रेमीहरु मध्येबाट गाउँ शिक्षा समितिले मनोनित गरेका कम्तिमा एक जना दलित र अल्पसंख्यक सहित दुई जना - सदस्य

छ) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक बिद्यालयका प्रधानाध्यापक मध्येबाट गाउँ शिक्षा समितिले मनोनित गरेको कम्तिमा १ जना महिला दुई जना - सदस्य

(ज) गाउँस्तरका नेपाल शिक्षक महासंघका प्रतिनिधी एक जना सदस्य - सदस्य

(झ) शिक्षा शाखाअधिकृत - सदस्य सचिव

(२) समितिका पदेन सदस्य बाहेक मनोनित सदस्यको कार्यकाल दुई वर्षको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) अन्तर्गत मनोनित सदस्यले र अन्य सदस्यले आफ्नो पदीयआचरण पूरा नगरेमा जुनसुकै समयमा पनि हटाउन वा वर्खास्त गर्नसकिनेछ । तर त्यसरी हटाउन वा

वर्खास्त गर्नु अघि मनासिबको माफि स्पष्टीकरणको मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

१०. गाउँ शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्रको शैक्षिक योजना तयार गर्ने,

(ख) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विद्यालय सञ्चालनका लागि अनुमति, स्वीकृति प्रदान गर्ने ।

(ग) तोकिएको मापदण्ड पुरा भएका विद्यालय सार्ने, गाभ्ने कार्यका लागि गाउँ कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने,

(घ) विद्यालयको लागि आवश्यक साधनश्रोत जुटाउने र परिचालन, गर्ने गराउने,

(ङ) आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भय रहित बनाउन सहयोग गर्ने,

(च) गाउँ शिक्षा समितिबाट सिफारिस भई आएका तीन जना सुचीकृत लेखा परिक्षकहरु मध्येवाट लेखा परीक्षकको नियुक्ति गर्ने ।

(छ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने तर सचेत गराउने,

(ज) शिक्षाको गुणस्तर कायम राख्ने सूचक विकास गर्ने र प्रगति मूल्याङ्कन गर्ने,

(झ) विद्यालयहरूको सामाजिक परीक्षण गर्ने गराउने,

(ञ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने,

(ट) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने/गराउने,

(ठ) शैक्षिक गुठी सँग गर्ने सम्झौताका शर्तहरू निर्धारण गर्ने,

(ड) शैक्षिक संस्थासँग आबद्ध शिक्षक कर्मचारीहरूलाई आवश्यक प्रोत्साहन, दण्ड, सजाय सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

(ढ) अस्थायी, करार र राहत शिक्षकहरूको छनौटको लागि विशेषज्ञहरूको छनौट गरेर सूची प्रकाशन गर्ने,

(ण) गाउँपालिका भित्र स्थापना भएका पुस्तकालय, बाचनालय र सिकाई केन्द्रको सम्वर्द्धन, संरक्षण तथा अनुमति प्रदान गर्ने,

(त) गाउँ क्षेत्रभित्र अनुमति प्राप्त गरी संचालन भएका शैक्षिक परामर्श केन्द्र, विभिन्न प्रकारका कोचिङ सेन्टर आदिको अनुगमन तथा निरीक्षण, नियमन गर्ने । अनुमति माग भएमा तोकिएको पूर्वाधार पुगेका संस्थाहरूलाई अनुमति प्रदान गर्ने,

(थ) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिमको योजना तर्जुमा, संचालन, अनुमती, अनुगमन, मूल्याङ्कन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

(द) शिक्षण सिकाई, शिक्षक, कर्मचारी र अभिभावकको तालिमतथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

(ध) वडा शिक्षा समितिबाट सिफारिस सहित आएका विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर एवं भौतिक पूर्वाधार विकासको गुरुयोजना स्वीकृत गरी लागु गर्ने गराउने ।

(न) विद्यालयका शिक्षक तथा व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुलाई तालिमको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(प) तोकिए वमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

११. गाउँ कार्यपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारः- गाउँ कार्यपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिमे हुनेछ ।

१२. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतको काम कर्तव्य र अधिकारः- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएम बमोजिम हुनेछ ।

१३. शिक्षा शाखा अधिकृतः- शिक्षा शाखा अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१४. गाउँ शिक्षा अनुगमन समितिः-

(१) विद्यालय शिक्षाको समग्र पक्षको अनुगमन गर्न देहाय शिक्षाबमोजिम अनुगमन समिति गठन हुनेछ ।

क) गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष - अध्यक्ष

(ख) गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको शिक्षा हेर्ने विषयगतो समितिक संयोजक - सदस्य

(ग) शिक्षा शाखा अधिकृत - सदस्य सचिव

(२) शिक्षा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः- शिक्षा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१५. सामुदायिक सिकाई केन्द्रः- गाउँपालिकाले समुदायमा साक्षरता, सीप विकास र निरन्तर सिकाइ समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

१६. अध्यापन अनुमति पत्रः- विद्यालयमा नियुक्त हुन तोकिए वमोजिमको अध्यापन अनुमतिपत्र लिएका व्यक्ति मात्र शिक्षक पदमा उम्मेदवार हुन योग्य हुनेछन् ।

१७. अनुदानको व्यवस्थाः-

(क) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत दिँदै आएको अनुदान रकममा कट्टा नहुने गरी तोकिएको मापदण्डको आधारमा गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयलाई अनुदान दिनेछ । तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विद्यालयलाई दिँइदै आएको अनुदान रकममा तोकिए बमोजिम कटौती गर्न सकिनेछ ।

(ख) गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयहरूलाई तोकिए बमोजिम शर्त पूरा गरेमा थप अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

१८. छात्रबृद्धिको व्यवस्थाः- गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिए बमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१९. प्रारम्भिक बालशिक्षा सम्वन्धी व्यवस्थाः- प्रारम्भिक बाल शिक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२०. **प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रलाई अनुदानः-** गाउँपालिकाले प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रलाई तोकिए बमोजिमका आधारमा अनुदान रकम दिन सक्नेछ ।

२१. **विद्यालय व्यवस्थापन समितिः-**

(१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, व्यवस्थापन र अनुगम गर्नको लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछः-

(क) अभिभावक बाट छनोट भई आएका कम्तीमा दुई जना महिलासहित चार जना - सदस्य

(ख) विद्यालयको सम्बन्धित वडा अध्यक्ष वा वडा समिती बाट सिफरिस गरेको एक जना - सदस्य

(ग) उपदफा १ को खण्ड क र ख बाट विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजिवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेखनीय सहयोग गरेका व्यक्तिहरू मध्येबाट बिद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेकोएक जना महिला सहित दुई जना - सदस्य

घ) उपदफा १ को खण्ड क,ख र ग बाट छनोट भएका सात जना पदाधिकारीहरुले आफूहरु मध्येबाट छनोट गरेको एक जनापदाधिकारी - अध्यक्ष

(ङ) विद्यालयका शिक्षकहरु मध्येबाट छानी पठाएको एक जना - सदस्य

(च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

(२) सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्षलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्नु पर्नेछ ।

(३) विद्यालय स्तरीय बालक्लवले मनोनयन गरेका एक जना बालक्लवका प्रतिनिधी आमन्त्रित सदस्यको रूपमा रहनेछन् ।

(४) प्राविधिक र व्यावसायिक विषयमा अध्ययन वा तालिम गराइने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा

गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सम्बन्धित बिषय विज्ञबाट दुई जना प्रतिनिधी सदस्य रहनेछन् ।

(५) विशेष शिक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तीमा पचास प्रतिशत सदस्यहरू विषेश क्षमता भएका विद्यार्थीको अभिभावकहरू सदस्य रहनेछन् ।

(६) व्यवस्थापन समितिको म्याद सकिनुभन्दा कम्तिमा एक महिना अगावै नयाँ व्यवस्थापन समितिको गठन बहालवाला व्यवस्थापन समितिले गरी पदभार हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ । यसो हुन नसकेमा वा व्यवस्थापन समिति गठन विवादित भएमा तोकिए बमोजिम व्यवस्थापन समितिको गठन गाउँ शिक्षा समितिले गर्न सक्नेछ ।

(७) व्यवस्थापन समितिको म्याद थप सम्बन्धमा : स्थानीय संकट वा कुनै बिषेश परिस्थीती भएमा बढिमा उपदफा (६) बमोजिम को अवधि भित्र व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्ने स्थिती नदेखिएमा शिक्षा समितिको सिफारिसमा बढिमा ३ महिना थप गर्न सकिने छ ।

(८) व्यवस्थापन समिति गठनसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नक लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहने छ :-

(क) विद्यालयको संस्थापक वा लगानीकर्ताहरू मध्येबाट सम्बन्धित विद्यालयको सिफारिसमा गाउँपालिका अध्यक्ष बाट मनोनित भएका एक जना - अध्यक्ष

(ख) विद्यालय रहेको सम्बन्धित वडाका वडा समितिका सदस्यहरू मध्येबाट वडा समितिले मनोनयन गरेको एक जना - सदस्य

(ग) स्थानीय शिक्षा प्रेमी, समाजसेवी र लगानीकर्ताहरु मध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको एकजना सदस्य - सदस्य

(घ) अभिभावकहरु मध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको एक जना - सदस्य

(ङ) निरीक्षक वा निरीक्षकको काम गर्न तोकिएका व्यक्ति - सदस्य

(च) सम्बन्धित विद्यालयको शिक्षकहरूले आफूहरू मध्येबाट छानी पठाएको एकजना प्रतिनिधि- सदस्य

(छ) विद्यालयको प्रधानाध्यापक वा विद्यालय प्रवन्ध निर्देशक - सदस्य सचिव

(२) सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्षलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा अनिवार्य आमन्त्रित गर्नु पर्ने छ ।

(९) यस दफा बमोजिम छानिएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यहरुको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(१०) सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने

(ख) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने, राख्न लगाउने र सुरक्षा गर्ने,

(ग) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक तथ्याङ्क र विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने,

(घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी गाउँपालिकालाई दिने,

(ङ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न धार्मिक वा साम्प्रदायिक भावनाको आधारमा विद्यालयको वातावरण धमिल्याउन नदिने,

(च) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सचिवालय व्यवस्थित गर्ने, गराउने,

(छ) विद्यालयमा आवश्यक पर्ने अध्यापन अनुमतिपत्र लिई प्रचलित कानुन बमोजिम शिक्षक सेवा आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षक काममा लगाउने,

(ज) गाउँपालिकाबाट खटिएका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई हाजिर गराई काममा लगाउने,

(झ) रजिष्टर्ड लेखापरीक्षकबाट विद्यालयको वार्षिक लेखापरीक्षण गराउने,

(ञ) लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन अनुसार तत्काल आवश्यक कारबाही गर्ने र त्यसको प्रतिवेदन गाउँ शिक्षा समितिमा पेश गर्ने,

(ट) तोकिए बमोजिम विद्यालय सञ्चालन गर्ने र पठनपाठन गर्ने, गराउने,

(ठ) गाउँ शिक्षा समितिले दिएको निर्देशनहरूको पालना गर्ने,

(ड) विद्यालयको आन्तरिक श्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी नियुक्ती वा बढुवा गरेका शिक्षकको लागि सेवा, शर्त र सुबिधा तोक्ने ।

(ढ) विद्यालयले गरेका वार्षिक क्रियाकलापको सामाजिक गराउने परीक्षण ।

(ण) विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर एवं भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि कार्ययोजना बनाई पेश गर्ने ।

(त) अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।

(११) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः-

(क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने,

(ख) विद्यालयको लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,

(ग) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,

(घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्ने,

(ङ) विद्यालयले नेपाल सरकार, गाउँपालिकाले तोके बमोजिमको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक अनिवार्यरूपमा लागू गर्ने, पाठ्यक्रमलाई सहयोग पुग्ने खालका स्वीकृत सन्दर्भ स्रोत सामग्री प्रयोग गर्ने,

(च) तोकिए बमोजिम विद्यालय सञ्चालन र पठनपाठन गर्ने, गराउने,

(छ) प्रचलित कानुन बमोजिम शिक्षक पदको लागि उम्मेदवार हुन योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिलाई विज्ञापन गरी प्रतिस्पर्धाका आधारमा शिक्षक पदमा नियुक्ति गर्ने,

(ज) नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम तलब स्केलमा नघटाई शिक्षकलाई तलब दिने,

(झ) आचारसंहिता विपरित कार्य गर्ने शिक्षक/कर्मचारीलाई कारबाही गर्ने,

(ञ) शिक्षा ऐन तथा नियमावली तथा अन्य कानूनमा उल्लेखित व्यवस्थाका अतिरिक्त गाउँपालिकावाट जारी शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धित सवै नियम, नीति तथा निर्देशनहरूको पालना गर्ने,

(ट) शैक्षिक गुठी तथा सहकारी अन्तर्गत सञ्चालन भएका विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(ठ) अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।

(१२) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१३) सहकारी विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन, काम कर्तव्य अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२२. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिने-

(क) कुनै विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले तोकिएको जिम्मेवारी पूरागर्न नसकेको निष्कर्ष सहित शिक्षा अनुगमन समिति मार्फत गाउँ शिक्षा समितिमा पेश भएमा गाउँ शिक्षा समितिले उक्त प्रतिवेदन उपर छानविन गर्नेछ । गाउँ शिक्षा समितिको छानविनले समेत ताकिएकोरी जिम्मेवारी पुरा गर्न नसकेको निष्कर्ष निकालेमा गाउँ शिक्षा समितिले गाउँ कार्यपालिका समक्ष उक्त विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सिफारिस गर्नेछ । गाउँपालिकाले त्यस्तो विद्यालय व्यवस्थापन समिति तोकिएको प्रकृया पुऱ्याई विघटन् गर्न सक्नेछ । तर त्यसरी विघटन गर्नु अघि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मनासिव मौका दिनु पर्नेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि अर्को विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म वा अन्य कुनै कारणले विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम गर्न गाउँ शिक्षा समितिले वडा शिक्षा समितीलाई वा एक अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

२३. विद्यालयको विनियमावली

(क) यो ऐन र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रत्येक विद्यालयले विद्यालयको लक्ष्य, मूल्य मान्यता, सञ्चालन प्रकृया लगायतका अन्य सान्दर्भिक विषयवस्तु समावेश गरिएको संस्थागत विद्यालयले विधान सामुदायिक विद्यालयले विनियमावली बनाई लागू गर्नु गर्न सक्नेछ ।

(ख) अभिभावक सभाले विधान/विनियमावली आवश्यकता अनुसार संशोधन गर्न सक्नेछ तर संस्थागत विद्यालयको हकमा शिक्षा ऐन, कम्पनी ऐनतथा गुठीसँग नबाझिने गरी संचालक, लगानीकर्ताहरुको सभाले विधानसंसोधन गर्न सक्नेछ ।

(ग) विधान/विनियमावली अनुसार विद्यालय सञ्चालन गर्नु व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक/ प्रवन्धक लगायत अन्यसबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(घ) अध्यावधिक विधान/विनियमावलीको प्रमाणित प्रतिलिपि पारित भएको मितिबाट १५ दिनभित्र व्यवस्थापन समितिले गाउँपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) विद्यालयको विधान/विनियमावली सार्वजनिक दस्तावेज हुनेछ र सो दस्तावेज सबैले हेर्न पाउनु पर्नेछ ।

२४. वडा शिक्षा समिति-

(१) गाउँका वडाभित्रका विद्यालयहरुको रेखदेख, संरक्षण, संवर्द्धन, नियमन गर्न वडास्तरमा देहाय बमोजिमको वडा शिक्षा समिति गठन हुनेछ ।

(क) गाउँपालिकाका सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्ष - अध्यक्ष

(ख) वडा समितिका सदस्यहरु मध्येबाट वडा समितिले तोकेको एक जना महिला - सदस्य

(ग) सामुदायिक वा संस्थागत बिद्यालयको प्र.अ.हरु मध्येबाट १ जना महिला सहित वडा शिक्षा समितिबाट मनोनित २ जना - सदस्य

(घ) सामुदायिक वा संस्थागत बिद्यालय व्यवस्थापन प्र.अ हरु मध्ये बाट १ जना महिला सहित वडा शिक्षा समितिबाट मनोनित २ जना सदस्य - सदस्य

(ङ) वडा सचिव सदस्य सचिव - सदस्य सचिव

(२) वडा शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

२५. गाउँपालिका शिक्षा विकास कोष :-

(१) सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकासमा सहयोग पुऱ्याउने तथा त्यस्ता विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नको लागि गाउँस्तरमा एक गाउँ शिक्षा विकास कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन्ः-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम,

(ख) प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम,

(ग) गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान रकम,

(घ) गाउँपालिकामा स्थापित शैक्षिक विकास कोषको रकम,

(ङ) संस्थागत विद्यालयबाट प्राप्त विद्यालयको वार्षिक कूल आम्दानीमध्ये तोकिए बमोजिमको रकम,

(च) दान, दातव्य, पुरस्कार र सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(छ) सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाबाट प्राप्त रकम,

(ज) दातृ निकायबाट प्राप्त रकम

(झ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

२६. संचालक समिति-

(क) कोष सञ्चालक समिति तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिमको कोष सञ्चालक समितिको काम, कर्तव्य अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(ग) कोषको सञ्चालन प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

२७. विद्यालय कोष

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष हुनेछ, जसमा देहाय बमोजिमका स्रोतवाट प्राप्त रकमसो कोषमा दाखिला हुनेछः-

(क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान (ख) गाउँपालिकका शिक्षा कोषबाट प्राप्त अनुदान,

(ग) शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(घ) दान दातव्यबाट प्राप्त रकम र

(ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन र लेखापरीक्षण तथा सामाजिक लेखापरीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२८. गाउँपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने:-

(क) गाउँपालिकाले विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई तोकिएको क्षेत्रसँग सम्बन्धित आवश्यक निर्देशनहरू दिन सक्नेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

२९. गाउँ कार्यपालिकाले विद्यालय सार्न, गाभ्न, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने:- गाउँ कार्यपालिकाले स्वीकृत मापदण्डको आधारमा गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हाल सञ्चालनमा रहेका कुनै विद्यालयलाई विद्यार्थी संख्या,सेवा क्षेत्रको जनसंख्या, संवन्धित विद्यालयहरुको सहमति र स्वीकृतिको एकआधारमा स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न, वा कुनै विद्यालयको कुनैतह हटाउन वा कुनै कक्षाको संचालन अनुमति रद्ध गर्न वा विद्यालयको नाम परिवर्तनगर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमाविद्यालय खोल्न वा विद्यालयमा कक्षा थप गरी सञ्चालन गर्न अनुमति वा स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

३०. विद्यालयको सम्पत्ति:-

(क) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति गाउँ शिक्षा समितिको निर्णय अनुसार व्यवस्थापन हुनेछ ।

(ख) शैक्षिक गुठी र सहकारी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहने छ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठी वा सहकारी विद्यालयको रूपमा सञ्चालन गरिएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइनेछैन ।

(ग) कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनीको नाममा रहनेछ ।

(घ) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासँगकोदान दातव्य रूपमा कुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघिगाउँपालिको अनुमति लिनु पर्नेछ । तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्थाबाट त्यसरी चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि गाउँपालिका मार्फत नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(ङ) नेपाल सरकारको वा गाउँपालिकाको स्वीकृतिमा प्राप्ते गरेका सम्पत्ति नेपाल सरकारको/गाउँपालिकाको स्वीकृति बेगर बेचबिखन गर्न पाइने छैन ।

३१. विद्यालयलाई छुट र सुविधा-

(क) प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सामुदायिक विद्यालय र सहकारी तथा शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममा जुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्ने छैन ।

(ख) उपदफा (क) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको कुनैनाममालिखत पारित गर्दा नेपाल सरकारले/गाउँपालिकाले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।

(ग) सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको शैक्षिक उपलब्धी स्तर बृद्धि गर्न र विद्यालय स्रोतबाट तलव, भत्ता खाने गरी नियुक्ति गरिएका शिक्षक/कर्मचारीको पारिश्रमिकको खर्च जुटाउने गरी विद्यालयले आफ्नो स्रोतमा निमार्ण गरेका आयआर्जन हुने सम्पत्तिहरु जस्तै माछापोखरी, सटरहरु आदीको विविध कर र विद्यालयको जग्गा मालपोत (तिरो) दस्तुर छुट हुनेछ । सामुदायिक विद्यालयको आय आर्जन हुने सम्पतीहरु जस्तै माछापोखरी, सटर, खेलमैदान आदी को वस्तु स्थिती हेरी समय सापेक्ष टेण्डर को आहवान गर्न सक्ने छ । तर यस्ता कार्य गर्दा गाउँपालिकाबाट स्वीकृती लिनु पर्नेछ ।

(घ) सामुदायिक विद्यालयहरुले भवन निमार्ण गर्दा अनिवार्य रुपमा गाउँपालिकाबाट नक्सा पास गरी भवन निर्माण अनुमती प्राप्त गर्नु पर्नेछ यसरी नक्सा पास गर्दा लाग्ने नक्सापास दस्तुर छुट हुनेछ ।

(ङ) सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठी तथा सहकारीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३२. अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने :- कुनै संस्थागत विद्यालयले यो ऐनवा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत अन्य कुनै काम गरेमा तोकिएको अधिकारीले तोकिएको प्रक्रिया पूरा गरी त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्दगर्नेछ । तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

३३. विद्यालय वर्गीकरण :- विद्यालयलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

३४. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रुपमा कायम गर्नुपर्नेः-

(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रूपमा अध्ययन, अध्यापन गर्ने वातावरण सृजना गर्ने तथा विद्यालय भित्र कुनै पनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्याालयले पालना गर्नु पर्ने शर्त तथा मापदण्ड तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

३५. शुल्क सम्वन्धि व्यवस्थाः-

(क) नेपाल सरकारले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक वा धार्मिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(ख) उपदफा (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै अभिभावकले दान, उपहार वा सहयोग सामुदायिक विद्यालयलाई दिन सक्नेछ ।

(ग) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नको लागि गाउँपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ ।

(घ) उपदफा (क) बमोजिम निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय बाहेकको अन्य विद्यालयमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।

(ङ) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्क लिइसकेपछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नको लागि भर्ना शुल्क लिन पाउने छैन तर अरु शुल्क तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(च) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नको लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(छ) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क निर्धारण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(ज) सहकारी विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क निर्धारण तोकिए बमोजिम हुनेछ

(झ) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई उक्त शुल्क फिर्ता गराई गाउँपालिका प्रमुखले एक लाख रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

३६. शिक्षाको पेशगत महासंघ सम्वन्धि व्यवस्था :- सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूको पेशागत हक हितको सम्बन्धमा कार्य गर्न गाउँ क्षेत्रभित्र तोकिए बमोजिमको साझा संगठनको रुपमा एक शिक्षक महासंघ रहने छ ।

३७. शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचारण सम्वन्धि व्यवस्थाः-

(१) शिक्षक वा कर्मचारीलाई देहायको अवस्थामा तोकिएका अवस्था पुरागरी नियुक्ति गर्ने अधिकृतले हटाउन सक्नेछ ।

(क) तोकिए बमोजिमका पदीय दायित्व पूरा नगरेमा,

(ख) विना सूचना लगातार पन्ध्र दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(ग) विद्यालयमा मादक/मदिराजन्य पदार्थ सेवन गरी आएको प्रमाणित भएमा वा विद्यालय भित्र सूर्तीजन्य पदार्थ सेवन गरेमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसुरदार ठहरिएमा,

(ङ) भ्रष्टचारजन्य अपराध गरेको प्रमाणित भएमा ।

(च) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा वा अन्य कुनै व्यावसायिक क्रियाकलाप गरेमा,

(छ) शिक्षक वा कर्मचारीहरूले व्यवसायिक हक हितका नाममा अमूक राजनैतिक दलको मात्र हित वा विरोधमा कार्य गर्ने संगठनका गतिविधिमा कार्यालयको समयमा संलग्न भएमा ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने पर्याप्त प्रमाण प्राप्त भएमा तोकिएको अधिकारीले निजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर कार्यरत पदवाट हटाउनु अघि मनासिव माफिकको स्पष्टिकरणको मौका भने प्रदान गरिनेछ ।

३८. स्थायी आवाशीय अनुमति लिन नहुनेः- सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत स्थायी शिक्षक वा कर्मचारीहरूले कुनैपनि देशको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नको लागि आवेदन दिन हुँदैन । स्थायी आवासीय अनुमतितथा लिएका लिन आवेदन दिने शिक्षक वा कर्मचारीहरूलाई दिइने दण्ड तथा सजाय तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३९. शैक्षिक योग्यताः- विद्यालयको शिक्षकको लागि चाहिने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

४०. शिक्षक विद्यार्थीको अनुपातः- गाउँपालिकाले प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययनगर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिए बमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम हुनेछ ।

४१. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुनेः-

(क) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासनसम्बन्धी काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन हुँदैन ।

(ख) उपदफा (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विद्यालयको पठन पाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकार र गाउँपालिकाले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

४२. निलम्वन तथा पुनः बहाली हुन सक्ने :-

(क) दफा ३७ मा उल्लेख भएका कुनै पनि कसुरमा सम्बन्धित अदालतमा अभियोग पत्र दायर भएमा स्वतः निलम्बन भएको मानिनेछ ।

(ख) दफा ३७ मा उल्लेख भएका कुनै वा केही आरोपमा सजाय भइ नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको शिक्षक/कर्मचारी अदालतको आदेश वा फैसला बमोजिम मात्र नोकरीमा पुनः बहाली हुन सक्नेछ ।

(ग) उपदफा (ख) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले नोकरीबाट हटेदेखि पुनःबहाली भएको मितिसम्म पूरा तलब, भत्ता र तलब वृद्धि समेत पाउनेछ ।

४३. शिक्षकको नियुक्ति र सरुवाः-

(क) विद्यालयमा रिक्त दरवन्दी तथा राहत दरवन्दीमा अस्थायी तथाकरार नियुक्तिको व्यवस्था तोकिए वमोजिम हुनेछ । स्थायी शिक्षकको नियुक्ति तथा पदस्थापना संघीय शिक्षक सेवा आयोग तथा प्रादेशिक शिक्षक सेवा आयोगले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(ख) सरूवा हुन आवेदन दिने दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई गाउँपालिका भित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र सरूवा हुने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा कक्षा सञ्चालनमा बाधा नपर्ने गरी विषयगत दरवन्दी समेतको आधारमा गाउँपालिकाले तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाई रिक्त दरवन्दीमा सरूवा गर्न सक्नेछ ।

(ग) उपदफा (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि गाउँ शिक्षा समितिले आवश्यक सम्झेमा गाउँ क्षेत्र भित्रका विद्यालयका स्थायी, अस्थाई र राहत शिक्षक तथा कर्मचारीलाई सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(घ) सरूवा हुन आवेदन दिने दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई गाउँपालिका भित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सिफारिस र सम्बन्धित वडा शिक्षा समितिको सहमतिमा कक्षा सञ्चालनमा बाधा नपर्ने गरी गाउँपालिकाले अर्को स्थानीयतहमा सरूवाको लागि सहमति दिन सक्नेछ ।

(ङ) यो ऐन जारी भएपछि विद्यालयमा रिक्त रहेको दरबन्दीमाशिक्षा अधिकृतको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले अस्थायी करार/राहत शिक्षक तथा कर्मचारीको विज्ञापनको अनुमति दिन सक्नेछ ।

४४. **दरबन्दी मिलानः-** तोकिएको मापदण्डको आधारमा बढी दरवन्दी भएको विद्यालयबाट कमदर बन्दी भएको विद्यालयमा गाउँ शिक्षा समितिले तोकिएको प्रकृया पुरा गरी दरबन्दी मिलान गर्न सक्नेछन् ।

४५. संस्थागत विद्यालयले छात्रबृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेः-

(क) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कूल विद्यार्थीयाको संख्या कम्तीमा दश प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिएबमोजिम आर्थिक रूपमा विपन्न, अपाङ्गता भएकाहरू, महिला, दलित, जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिम छात्रवृत्तिको लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयको अध्यक्ष, विद्यालयको प्रधानाध्यापक, शिक्षा अधिकृत वा निजको प्रतिनिधि र विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा रहेका अभिभावकको प्रतिनिधित्व रहेको एक छात्रवृत्ति छनौट समिति रहनेछ ।

(ग) समितिले छनौटको लागि आधार, शर्त र प्रक्रिया तयार गरी सो विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराई सार्वजनिक गरी छात्रवृत्ति उपलव्ध गराउनु पर्नेछ ।

(घ) समितिले छात्रवृत्तिको लागि छनौटको नतिजा आधार सहित सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

४६. तलव भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुनेः- दफा ४२ मा उल्लेखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृतगराई बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेका शिक्षकले अनुपस्थित अवधिको तलब, भत्ता पाउने छैनन् र त्यस्तो अवधी निजका सेवामा समेत गणना हुनेछैन ।

४७. प्रधानाध्यपक तथा कर्मचरी सम्वन्धी व्यवस्था

(क) सामुदायिक विद्यालयमा एक प्रधानाध्यापक र गाउँपालिकाले स्वीकृत गरे बमोजिमको संख्यामा कर्मचारीको दरबन्दी रहनेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिमका प्रधानाध्यापक तथा कर्मचारी, नियुक्ति सेवाको सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४८. बालबालिकालाई विद्यालय निष्कासन गर्न, शारिरीक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने-

(क) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निष्काशन गर्ने पाईन छैन ।

(ख) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

४९. शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्ष सन्चालन-

(क) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक, परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिम शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श, ब्रिजसेवा कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुमति लिने सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५०. प्रगती विवरण बुझाउनु पर्नेः- विद्यालयले प्रत्येक बार्षिक तथा चौमाशिक रुपमा तोकिए बमोजिमक विवरण सहितको प्रगति विवरण गाउँपालिका कार्यालयमा बुझाउन पर्नेछ ।

५१. लेखा र लेखापरीक्षणः- विद्यालयले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही लेखा राख्नु पर्नेछ । आन्तरिक लेखा परिक्षण गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखापरिक्षण शाखाबाट हुनेछ भने अन्तिम लेखा परिक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५२. पुरस्कार तथा दण्ड सजायः-

(क) पुरस्कारः

(१) गाउँपालिकाले प्रत्येक वर्ष गाउँभित्रका उत्कृष्ट विद्यालय, विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी र समितिलाई सम्मान र पुरस्कार दिन सक्नेछ ।

(२) गाउँपालिकाले शिक्षक, कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनको आधारमा थप सुविधा दिन सक्ने छ ।

(ख) दण्ड सजायः

(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई गाउँ प्रमुखले बिगो असूल गरी बिगो बमोजिम जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई तोकिएको अधिकारीले कसुरको मात्रा हेरी एकलाख रूपैयाँ सम्म जरिवाना वा ६ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुन सक्नेछ ।

(क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गरेमा,

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरबाही वा गैर जिम्मेवार पूर्ण कार्य गरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा,

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(ज) अनुमति नलिई कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा,

(झ) कानून विपरीतको अन्य कार्य गरेमा,

(३) कानुन बमोजिमको कसुरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षवा कर्मचारी उपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्दा दायर भएको मितिदेखि मुद्दाको टुङ्गो नलागेसम्म निलम्बन हुनेछ । सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसुरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐन बमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ ।

५३. मुद्दा हेर्ने अधिकारी:- यो ऐन वा यस ऐन अन्तरगत वनेको नियम बमोजिम सजाय गर्ने अधिकार गाउँपालिका अध्यक्षलाई हुनेछ ।

५४. पुनरावेदनः- गाउँपालिका अध्यक्षले गरेको सजायको आदेश उपर सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

५५. नियम बनाउने अधिकारः-

(क) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

(ख) यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि गाउँ शिक्षा समितिले आवश्यक निर्देशिका वा कार्यविधि बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

५६. गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक कार्य गर्न सक्नेः- यस ऐनले तोकिए वमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेकोमा नियमावलमा व्यवस्था नभएसम्म गाउँकार्यपालिकाले व्यवस्था गरे बमोजिम हुनेछ ।

५७. सबैको कर्तव्य हुनेः- यस ऐन वा यस ऐन अन्तरगत बनेका नियमहरुको पालना गर्नु यस गाउँपालिका अन्तरगतका सबै विद्यालयहरुको कर्तव्य हुनेछ ।

५८. संशोधन वा खारेज गर्न सकिनेः- यस ऐनमा उल्लेखित दफामा संसोधन वा खारेज गर्नुपर्ने भएमा कार्यपालिकाको सिफारिसमा गाउँसभाले संसोधन वा खारेज गर्न सक्नेछ ।

५९. वाधा अडकाउ फुकाउने अधिकारः-

(क) यसै ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा-अड्काउपरेमा गाउँ कार्यपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ हटाउन आदेश जारी गर्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ ।

(ख) यो ऐन प्रारम्भ हुदा कायम रहेका वा रिक्त भएका विद्यालय व्यवस्थापन समितिले यो ऐन जारी भएको तीन महिना भित्रमा यसै ऐन बमोजिम पुर्नगठन वा नयाँ समिति गठन गर्नुपर्नेछ । यस ऐन जारी हुनु भन्दा अगाडी गठित बिद्यालय ब्यवस्थापन समिति यसै कानुन सरह मानिनेछ ।

६०. बचाउँ र लागू नहुनेः-

(क) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएमा जति कुरा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

(ख) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको- सम्पत्ति हिना मिना गरेको कसूरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत कारवाही चलाउन बाधा पर्ने छैन ।

(ग) संविधान, संघीय कानून र प्रदेश कानून सँग बाँझिएका यस ऐन दफा तथा उपदफाहरू बाँझिएको हदसम्म स्वतःनिस्कृय हुनेछ ।

(घ) साझा अधिकारका सम्वन्धमा संघीय शिक्षा ऐन, प्रादेशिक शिक्षा ऐनले व्यवस्था गरे अनुसार हुनेछ ।

(ङ) यस अघि कानुन वमोजिम नियुक्त शिक्षक कर्मचारीहरूलाई नेपाल सरकारले दिइदै आएको सुविधामा कुनै किसिमको कटौती गरिने छैन । तर यो व्यवस्थाले कानुन वमोजिम दण्ड, सजाय र कारवाही गर्न वाधा पुगेको मानिने छैन ।

प्रमाणीकरण मिति : २०७६/१०/२१

ओम बहादुर घर्तिमगर
गाउँपालिका अध्यक्ष